

Praha, 5. června 2023

Otevřený dopis Fóra Věda Žije!

České vědě hrozí kritické podfinancování

Vážený pane předsedo Vlády ČR,

s velkým rozčarováním jsme se seznámili s [plány ministerstva financí](#) na snižování rozpočtu pro výzkum, vývoj a inovace (VaVal). Podle dostupných informací se má jednat o snížení o 10%. Konkrétně o 2,1 miliardy Kč z rozpočtu vysokých škol, 600 milionů z rozpočtu Akademie věd ČR a 1,2 miliardy z rozpočtu Technologické a Grantové agentury ČR. Tento krok přichází v období vysoké inflace, která dosud nebyla v rozpočtu VaVal reflektována. Navíc jsme svědky nezvykle vysokých cen energií, které kromě dopadu na ohrožené skupiny obyvatel ČR ohrožují i chod vědeckých infrastruktur.

Rozpočet v oblasti VaVal zaujímá již od roku 2020 [čím dál menší podíl HDP](#), letos dosáhl pouze 0,54% HDP, což je méně než průměr EU a OECD (0,63%) a výrazně méně, než kolik na vědu vydávají vyspělé západní země (např. Německo - 0,93%). Navíc trpí dlouhodobými strukturálními problémy. Minulé vlády s oblibou deklarovaly, jak vysoký tento rozpočet je (v absolutních číslech), i když značná část zahrnutých prostředků představovaly peníze EU rozdělované v rámci operačních programů na velké projekty. Tyto prostředky mají velmi specifické využití - typicky jsou určeny ke stavbě velkých infrastruktur. V důsledku se tak české výzkumné instituce potýkají s nedostatečnými institucionálními rozpočty. Na tento problém již upozornil nezávislý audit Technopolis v roce 2011. Žádná z vlád ovšem neuskutečnila nutné kroky k nápravě.

Obáváme se, že kumulativní dopad vysoké inflace, vysokých cen energií a navrhovaných škrťů, bude pro české vědecké instituce drtivý. Grantová a Technologická agentura nebudou mít dostatek prostředků na financování nových projektů excelentního výzkumu - bude nutné zrušit již probíhající projektové výzvy, do kterých vědci a vědkyně investovali své úsilí. Řada pracně vybudovaných infrastruktur se pravděpodobně bude muset zavřít, aniž by dostala šanci naplnit své vědecké cíle. Dojde tak ke zmaření investic podpořených z peněz českých a evropských daňových poplatníků. Bude docházet k odlivu špičkových vědců do zahraničí. Hrozí rozpad vědeckých týmů a nevratné poškození kvality výzkumu na mnoho dalších let dopředu. O peníze, které se zdánlivě ušetří, se zvýší vnitřní dluhy vědeckých institucí (v podobě zastarávajícího vybavení a rozpadajících se budov), a ty budou dlouhodobě omezovat možnosti vědeckých týmů.

Chápeme, že finanční situace v naší zemi není uspokojivá. Domníváme se, že existují i jiné cesty, jak s touto situací pracovat, než jen plošnými škrty bez jasnější dlouhodobé koncepce. Tato "cesta" byla již po roce 2008 jednou vyzkoušena a ukázalo se, že nikam nevede.

Klíčové je podle nás zvyšování přidané hodnoty průmyslové výroby a modernizaci státu, které je možné dosáhnout právě skrze výzkum, inovace a analytickou kapacitu společenských věd. Není ale možné doufat v pokrok v tomto směru, pokud bude česká věda strukturálně podfinancovaná a navíc operující v nejistém prostředí, kdy jsou systematicky nedodržované střednědobé výhledy rozpočtu.

Z výše uvedených důvodů Vás žádáme, abyste opustil cestu plošných škrťů a přistoupil ke skutečné transformaci české ekonomiky a státu, ve které VaVal mohou a musí sehrát klíčovou roli. Zároveň Vás žádáme, abyste zachoval rozpočet VaVali pro rok 2024 minimálně v té výši, ve které ho [navrhla Rada vlády pro výzkum, vývoj a inovace](#) (RVVI), tj. 47,8 mld. Kč a dlouhodobě usiloval o posílení institucionálních rozpočtů českých vědeckých institucí.

Za spolek Fórum Věda žije!,

Michaela Trtíková Vojtková, předsedkyně

Michael Komm, místopředseda